

Røværulykken

Text: *Erling Jensen*
erlingjensen.net

-Et tungt Budskab fører vi med os...

Fredag den 13. oktober 1899 forandret livet seg for innbyggerne på Røvær, en tragisk ulykke rammet det lille øysamfunnet hardt. 30 mennesker forsvant i havet etter stormen som herjet langs kysten. Allerede før pastor Sigvald Nilsen kom med dødsbudskapet, ante man en ulykke.

Røvær er et lite øysamfunn som ligger en mil norvest for Haugesund. I 1899 hadde ikke Røvær egen gravplass, så de avdøde ble gravlagt på Udland kirkegård i Skåre kommune. Haldis Serina Larsdotter skulle gravlegges da likfølget med 31 personer gikk ombord i listerskøyta som skulle frakte dem til Haugesund. Seilet ble heist, og sakte gled skøyta ut gjennom Suggevågen i Røvær med flagget på halv stang. Da skøyta forsvant gjennom Mjørsund, hilste den med flagget. En gammel kone som sto på bryggekannten spurte gamle Torkel los hva det betydde.

-Det betyr det siste farvel for na Serina det, svarte han.

Ingen ante da at det også ble det siste farvel for 30 av dem som var ombord i skøyta.

Da likfølget ankom Haugesund, måtte de gå til Udland kirkegård. Det var langt å gå frem og tilbake, så de var ikke ombord igjen før i 17:30-tiden. Vinden var nå økt til nordvestlig kuling, så det ble en del uenighet om de skulle dra hjem til Røvær eller overnatte i byen. De eldste ville helst vente til været hadde bedret seg, mens de yngre ville dra hjem straks. Listerskøyta på 17 tonn var den største og beste i Røvær, og hadde vært ute i storm tidligere under makrellfiske i Nordsjøen. Det ble derfor bestemt at de skulle trosse været og reise hjem. Kun Ola Røvær ble igjen i Haugesund, han skulle gjøre noen ærend og ville være i byen til dagen etter. 23 menn, fire kvinner og tre barn var ombord da skøyta krysset forbi Tonjer fyr og seilte ut mot det åpne havet.

Ved Broteskjeret gikk det fryktelig galt. Stormen tiltok i styrke, og masten knakk slik at skøyta var uten seilføring. Etter ulykken oppdaget man at rorpinnen var brukket, og at masten hadde en svakhet da to kvister gikk mot hverandre. Ombord var det mange erfarne sjøfolk, men det var en håpløs kamp mot værgudene som ble utkjempet. Listerskøyta ble knust mot skjæret og alle ombord havnet i sjøen. De kjempet for livet, men selv den dyktige svømmeren Osmund Gautesen måtte gi tapt. Han ble funnet tett ved bryggekannten helt inne i Dalsvågen. Den erfarne sjømannen og fiskeren Nils Magnus Svanberg var en av mange som etterlot seg kone og barn. Martha Magdalena Svanberg mistet sin mann, og de fire barna Talanja Elisabeth, Henry Magnus, Carl Johan og Thorkel ble farløse.

Martha Magdalena Svanberg mistet sin mann, og de fire barna Talanja Elisabeth, Henry Magnus, Carl Johan og Thorkel ble farløse.

I Røvær regnet man med at likfølget hadde overnattet i Haugesund for å vente på at stormen skulle gi seg. Dagen etter begynte noen å speide etter skøyta, men da kvelden kom denne lørdagen var den fremdeles ikke å se. Om søndagen fikk man bange anelser. Været var fint og likfølget burde vært tilbake i Røvær. En skøyte ble gjort seilklar og det ble satt kurs mot Haugesund for å finne ut hva som hadde skjedd. Ute på fjorden møtte man dampskipet Avaldsnæs. Skipet var på vei til Røvær med det triste dødsbudskapet, da det ikke var telefon i Røvær på denne tiden. Ombord i Avaldsnæs var pastor Sigvart Nielsen og en del venner og kjenninger av innbyggerne i Røvær.

Allerede før Avaldsnæs hadde lagt til bryggen ante man at noe tragisk hadde skjedd. Da pastor Nielsen steg i land gikk anelsen over til visshet. Men omfanget av ulykken forsto de først da Ola Røvær steg i land. Han ristet på hodet og sa:

-Adle e gåne.

Sorgen spredde seg, og elleve enker satt igjen med 37 farløse barn. Det var nå bare fem voksne menn igjen på øya, i tillegg til to konfirmerte gutter. Pastoren og de andre som var med fra Haugesund trøstet og beroliget så godt de kunne. De overnattet til dagen etter for å hjelpe enkene og barna. En av de omkomne, losen Peder Johan Thorkilsen, hadde handlet mat for en hel uke i Haugesund til seg og familien. Hjemme hos den 36 år gamle hustruen Bertha og de seks barna deres fantes det ikke mat. Stille og taus mottok enken det forferdelige budskapet.

Etter helgen var det fint vær, og sjøen var så stille at man ved hjelp av vannkikkert kunne se likene på havbunnen. Alle de omkomne ble funnet, og de fleste fant man omkring skjærene hvor ulykken skjedde. Likene ble brakt inn til Haugesund og lagt på Christian Christiansens sjøhus, hvor de pårørende etter hvert tok seg av dem. Begravelsen foregikk fra Skåre kirke lørdag 21. oktober, og de fleste ble gravlagt i en stor fellesgrav på Udland kirkegård. Det var stor deltagelse i begravelsen, og også folk fra omkringliggende bygder møtte opp. I Haugesund ble butikkene stengt, og skolene lot barna få fri. I hele byen kunne man se flagg som var heist på halv stang. Alle delte de sorgen, og under begravelsen hørte man de sang:

De krysset ut en redsels dag,
i bølgebrus og stormens brak,
og sank med hjem for øye.
Herre, du gi trøst av det høye.

De gjenværende familiene kom i en ekstremt vanskelig situasjon etter tapet av sine forsørgere. Men hele landet ble mobilisert da de hørte om ulykken, og pengeinnsamlinger ble satt i gang for å støtte de gjenværende enker og barn. Også fra Amerika kom det pengestøtte, og til sammen fikk man inn ca. 75 000 kroner til de etterlatte. Det ble også opprettet et såkalt Røværfond, og dette ble ikke avviklet før i 1950. Som en direkte følge av ulykken, ble Røvær kirkegård anlagt i 1901. I 1951 ble det reist et minnesmerke over Røværulykkens ofre som er plassert ved kapellet i Røvær.

2011©Erling Jensen